

LowTEMP2.0

Pompy Ciepła w ciepłownictwie

Część II – Pompy Ciepła dużej mocy

Adaptował i tłumaczył: Grzegorz MIZERA

IMP PAN, Gdańsk

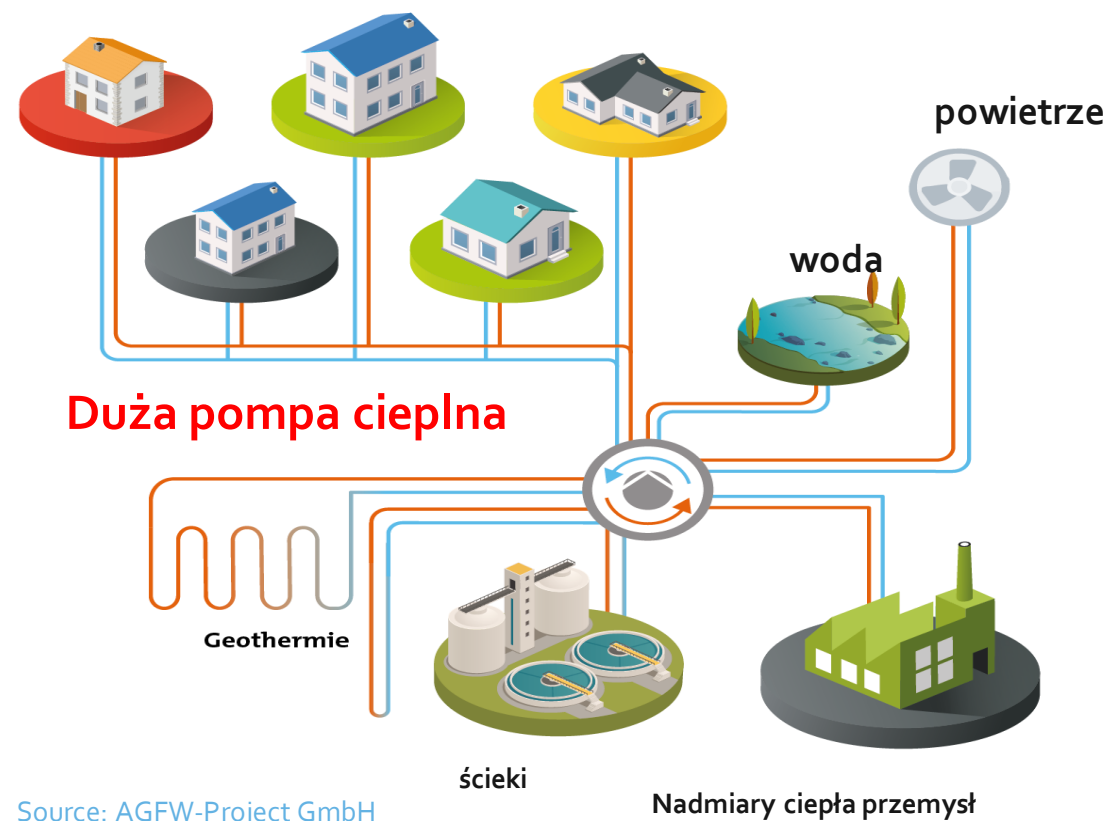
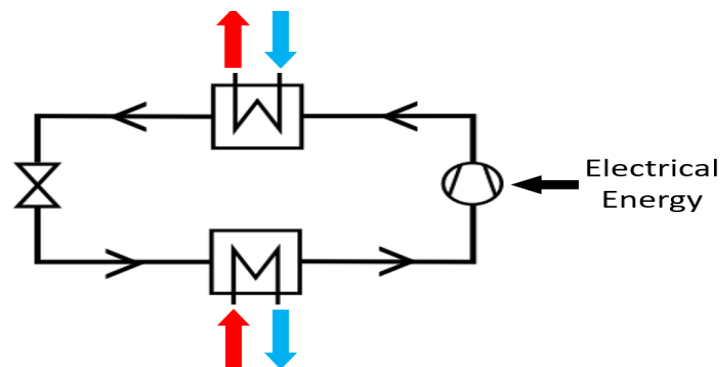
III Seminarium: Na drodze do sieci ciepłowniczych 4-tej generacji

Pompy ciepła dużej mocy

Idea budowy pomp ciepła dużej mocy :

- integracja wielu lokalnych źródeł ciepła naturalnego i „odpadowego”
- integracja systemów grzewczych
- Integracja systemów chłodzenia.

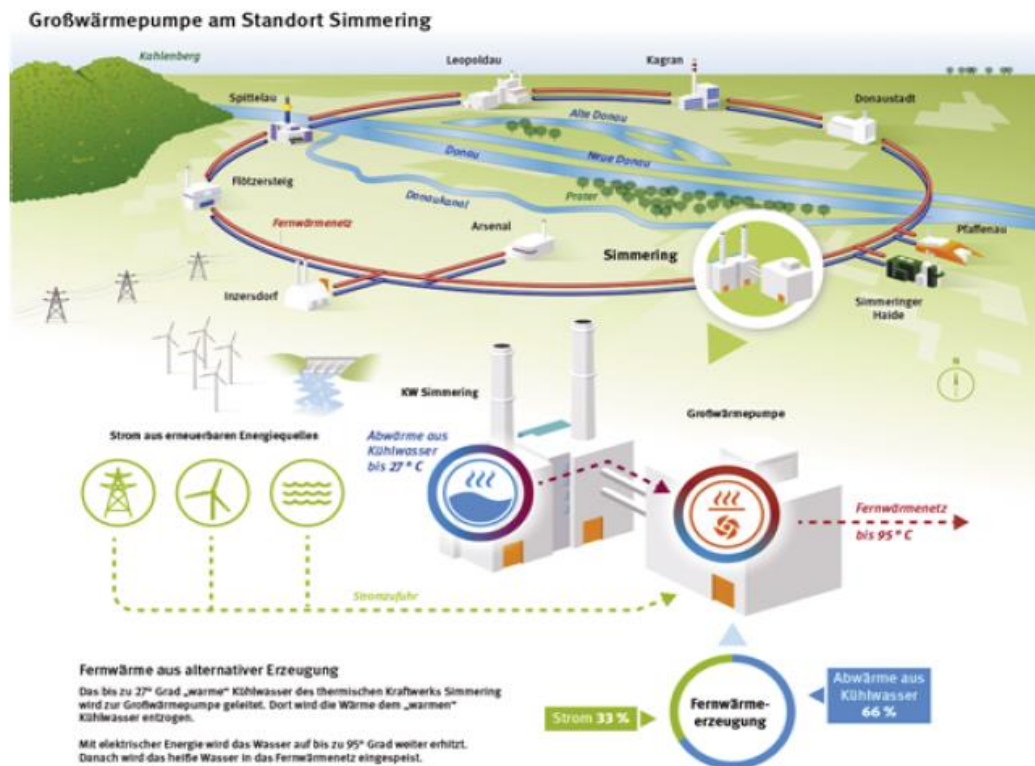
Source: AGFW-Project GmbH

Pompy ciepła - źródła

Heat source	Typical source temperatures	Temperature fluctuations	Typical availabilities	Further information
Ambient air	0 °C – 40 °C	High	April – September	Local (own) weather stations
Lakes and rivers	2 °C – 20 °C	Medium	April – October	Local, competent water authority
Groundwater	3 °C – 15 °C	Low	All year round	Competent water authority
Wastewater/ pure water	7 °C – 20 °C	Medium	All year round ⁴	Operator of the relevant sewage treatment plant
Shallow geothermal energy	0 °C – 19 °C	Medium	All year round	-
Industrial waste heat	14 °C – 50 °C	Individual	Individual	Corresponding industrial enterprise
Industrial flue gas/waste gas	30 °C – 50 °C	Low	Individual	Corresponding industrial enterprise

Table 1 Overview of heat sources [large heat pumps, supplemented] (AGFW)

Pompy ciepła dużej mocy

Co daje zastosowanie pomp dużej mocy ?

1. Oszczędzanie energii.
2. Redukcję emisji CO₂

Co przeszkadza szybkiemu wdrażaniu rozwiązań z zastosowaniem dużych pomp ciepła ?

1. Długi okres zwrotu inwestycji (ponad 2 lata).
2. Małe zaufanie do tej technologii
3. Brak popularyzacji przykładów realizacji.
4. Przywiązanie do starych sprawdzonych rozwiązań.

Schemat ideowy zastosowania dużych pomp ciepła w Wiedniu; Rys. Wien Energie

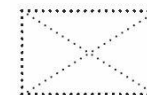

LowTEMP2.0

Pompy ciepła dużej mocy

Przykłady zastosowania dużych pomp ciepłych.

- Materiały powtórzone za materiałami EHPA i PORT PC
- Firmy GEA – Polska

(optional)
Partner
Logo

EUROPEAN
REGIONAL
DEVELOPMENT
FUND

LowTEMP2.0

Pompy ciepła dużej mocy

Po lewej: pompy ciepła Vitocal firmy Viessmann.
Po prawej: lokalne stowarzyszenie wodne.
Źródło: Viessmann

Szczegóły techniczne instalacji
Moc grzewcza: 2 x 293 kW
COP: 4,4
Czynnik chłodniczy: R134a
Źródło ciepła: woda
Temperatura dostarczana: maks. 73°C

VIESSMANN

Państwo Niemcy

Miasto BERGHEIM

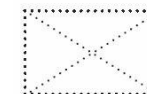
Dolne źródło woda z kopalni węgla brunatnego 26.C

Górne źródło ogrzewanie 55-60 .C

Moc grzewcza 2 x 293 kW

Czynnik R134A

COP 4,4

(optional)
Partner
Logo

Interreg
Baltic Sea Region

EUROPEAN
REGIONAL
DEVELOPMENT
FUND

Pompy ciepła dużej mocy

Państwo Niemcy

Miasto BERGHEIM

Dolne źródło woda z kopalni węgla brunatnego 26.C

Górne źródło ogrzewanie 90 .C

Moc grzewcza 865 kW

Czynnik CO₂

COP 3,1

LowTEMP2.0

Pompy ciepła dużej mocy

Szczegóły techniczne instalacji

Moc grzewcza: 13,2 MW

COP: 3,05

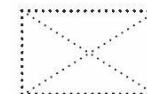
Czynnik chłodniczy: R717

Źródło ciepła: woda rzeczna
temperatura zasilania 8°C,
temperatura powrotu 4°C

Temperatura dostarczana:
zasilanie 90 °C,
powrót 60 °C (woda)

Państwo Norwegia
Miasto DRAMMEN
Dolne źródło woda z fiordu Temp + 8.C
Górne źródło ogrzewanie 90 .C
Moc grzewcza 13,2 MW
Czynnik Amoniak
COP 3

(optional)
Partner
Logo

EUROPEAN
REGIONAL
DEVELOPMENT
FUND

LowTEMP2.0

Pompy ciepła dużej mocy

Państwo Dania

Miasto SKIERN

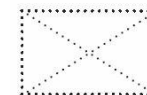
Dolne źródło Fabryka papieru .Poowietrze 50.C

Górne źródło ogrzewanie 70 .C

Moc grzewcza 5,3

Czynnik Amoniak

COP 6,5 - 7

(optional)
Partner
Logo

EUROPEAN
REGIONAL
DEVELOPMENT
FUND

Pompy ciepła dużej mocy

Państwo Austria

Miasto WIEDEŃ

Dolne źródło Woda powrotna z systemu ogrzewania

Górne źródło ogrzewanie 70 - 85 .C

Moc grzewcza 255 MW

Czynnik OKO 1

COP 5,3

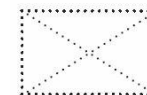

LowTEMP2.0

Pompy ciepła dużej mocy

Państwo Finlandia
Miasto MANSTALA
Dolne źródło Centrum Danych - chłodzenie
Górne źródło ogrzewanie 40 - 85 .C
Moc grzewcza 3,6 MW
Czynnik R134A
COP 3,4

(optional)
Partner
Logo

EUROPEAN
REGIONAL
DEVELOPMENT
FUND

Pompy ciepła dużej mocy

Państwo Szwajcaria
Miasto LOZANNA
Dolne źródło Woda z jeziora Lemman
Górne źródło ogrzewanie 65 .C
Moc grzewcza 4,5 MW
Czynnik Amoniak
COP 4,8

LowTEMP2.0

Pompy ciepła dużej mocy

Państwo Węgry

Miasto BUDAPESZT

Dolne źródło Ścieki ze szpitala wojskowego

Górne źródło ogrzewanie 33.C

Moc grzewcza 3,8 MW

COP 6,8

Dolne źródło Chłodzenie klimatyzacji

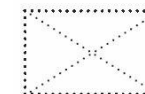
Górne źródło ścieki ze szpitala wojskowego

Moc

Chłodnicza 3,3 MW

EER 7,3

Czynnik R134A

(optional)
Partner
Logo

EUROPEAN
REGIONAL
DEVELOPMENT
FUND

LowTEMP2.0

Pompy ciepła dużej mocy

Szczegóły techniczne instalacji

Moc grzewcza: 198 kW

COP: 4,8

Czynnik chłodniczy: R407C

Źródło ciepła: woda

Temperatura dostarczana: 37°C

VIESMANN

Państwo Niemcy

Miasto BAWARIA

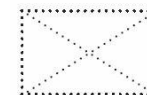
Dolne źródło Kolektor betonowy + magazyn ciepła 5000 m³

Górne źródło ogrzewanie 37.C

Moc grzewcza 198 kW

COP 4,8

Czynnik brak informacji

(optional)
Partner
Logo

 Interreg
Baltic Sea Region

EUROPEAN
REGIONAL
DEVELOPMENT
FUND

Pompy ciepła dużej mocy

NAGOLD / Niemcy

Pod parkingiem nowego biurowca w Nagold w Niemczech znajduje się duży zbiornik magazynowania lodu o pojemności 300 m³. Jest to część innowacyjnej koncepcji energetycznej, która zabezpiecza 100% zapotrzebowania budynku na ogrzewanie i chłodzenie. Cały budynek jest ogrzewany i chłodzony za pomocą rur wodnych wbudowanych w betonowe sufity, zawsze utrzymując temperaturę powierzchni zbliżoną do temperatury powietrza w przestrzeni biurowej, zapewniając w ten sposób komfortowe warunki, pomimo dużych szklanych powierzchni wokół budynku. System ogrzewania i chłodzenia składa się ze zbiornika na lód, dużej pompy ciepła i kolektora solarno-powietrznego zamontowanego na dachu wraz z instalacją fotowoltaiczną zapewniającą energię elektryczną do zasilania pompy ciepła. Głównymi źródłami ciepła są 42 solarno-powietrzne kolektory dachowe działające w niskich temperaturach, które wytwarzają więcej energii niż klasyczne instalacje solarne, ponieważ ciepło można zbierać nawet w pochmurne dni.

System jest niezależny od zmienności sezonowej, ponieważ nadwyżka energii jest przechowywana w zbiorniku przechowywania lodu do późniejszego wykorzystania. Sercem systemu jest pompa ciepła, wykorzystująca zbiornik na lód jako źródło ciepła, dostarczająca zarówno energię do ogrzewania, jak i ciepłą wodę użytkową. Energia dostarczana z kolektorów dachowych i otoczenia ponownie topi lód, tworząc niewyczerpywalne źródło dla pompy ciepła. Takie zmiany fazowe w wodzie pozwalają na magazynowanie lub uwalnianie dużych ilości energii przy zachowaniu umiarkowanego rozmiaru magazynu. Moc grzewcza i chłodnicza systemu wynoszą odpowiednio 73 i 100,8 kW, przy współczynniku COP do 4,9 i maksymalnej temperaturze ogrzewania wynoszącej 60°C.

Szczegóły techniczne instalacji
 Moc grzewcza: 73 kW
 Wydajność chłodnicza: 100 kW
 COP: 4,9
 Ciepłota chłodniczy: R410A
 Źródło ciepła: woda
 Temperatura dostarczona: 60°C
 VIESSMANN

Po lewej: Budynek biurowy. Zbiornik do przechowywania lodu.
 Kolektory solarno-powietrzne i panele fotowoltaiczne.
 Po prawej: Instalacja ciepła wlozku 300-letniego.
 Źródło: Viessmann

(optional)
 Partner
 Logo

EUROPEAN
 REGIONAL
 DEVELOPMENT
 FUND

LowTEMP2.0

Pompy ciepła dużej mocy

Państwo Niemcy

Miasto HAMBURG

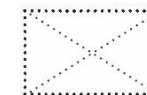
Dolne źródło Serwerownia

Górne źródło ogrzewanie 35-45 .C 50% mocy grzewczej

Moc grzewcza 360 kW

COP 5

Czynnik R134a

(optional)
Partner
Logo

EUROPEAN
REGIONAL
DEVELOPMENT
FUND

LowTEMP2.0

Pompy ciepła dużej mocy

Państwo Norwegia
Miasto FERNEBU
Dolne źródło Woda morską schładzana do 2,5.C
Górne źródło ogrzewanie 75.C
Moc grzewcza 16 MW
Moc chłodzenia 40 MW
COP brak
Czynnik R1234ze

Szczegóły techniczne instalacji

Moc grzewcza: 16 MW

COP: 4,4

Czynnik chłodniczy: Solstice® ze (HFO-1234ze)

Źródło ciepła: 2 x wodne pompy ciepła UNITOP® 43/28

Temperatura dostarczana: 75°C

Współpraca między

Pompy ciepła UNITOP 43/28 z Solstice® ze (HFO 1234ze) zapewniająca temperaturę wyjściową 75°C
Źródło: Friotherm

(optional)
Partner
Logo

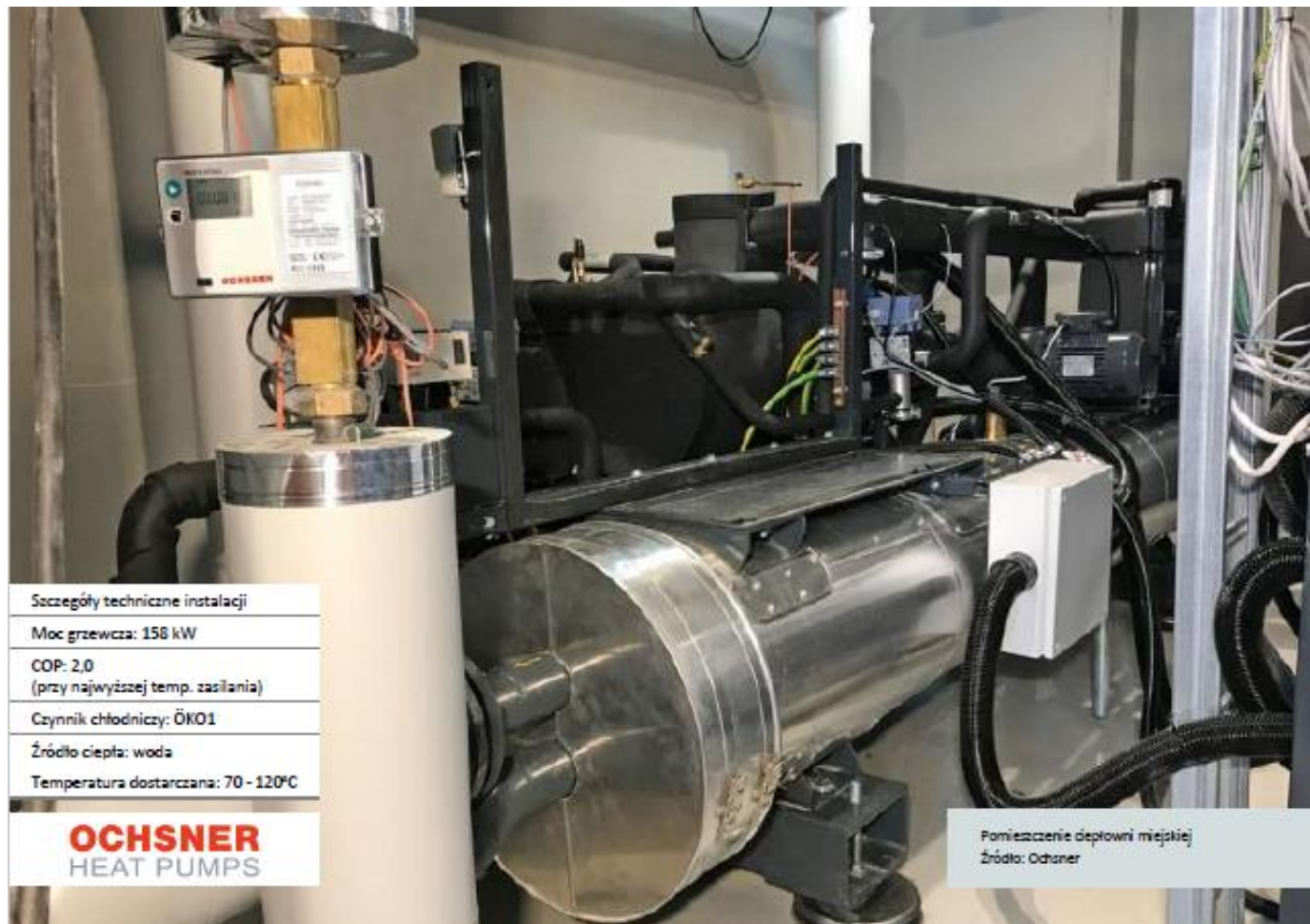

EUROPEAN
REGIONAL
DEVELOPMENT
FUND

LowTEMP2.0

Pompy ciepła dużej mocy

Szczegóły techniczne instalacji
Moc grzewcza: 158 kW
COP: 2,0
(przy najwyższej temp. zasilania)
Czynnik chłodniczy: ÖKO1
Źródło ciepła: woda
Temperatura dostarczana: 70 - 120°C

OCHSNER
HEAT PUMPS

Pomieszczenie ciepłowni miejskiej
Źródło: Ochsner

Państwo Finlandia

Miasto MANTTA

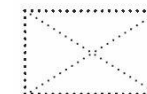
Dolne źródło Woda powrotna systemu ogrzewania

Górne źródło ogrzewanie 120.C / 70.C

Moc grzewcza 158 kW

COP 2

Czynnik ÖKO1

(optional)
Partner
Logo

Interreg
Baltic Sea Region

EUROPEAN
REGIONAL
DEVELOPMENT
FUND

Pompy ciepła dużej mocy

Szczegóły techniczne instalacji

Moc grzewcza: 420 kW

COP: 2,6

Czynnik chłodniczy: R134a + ÖKO1

Źródło ciepła: woda

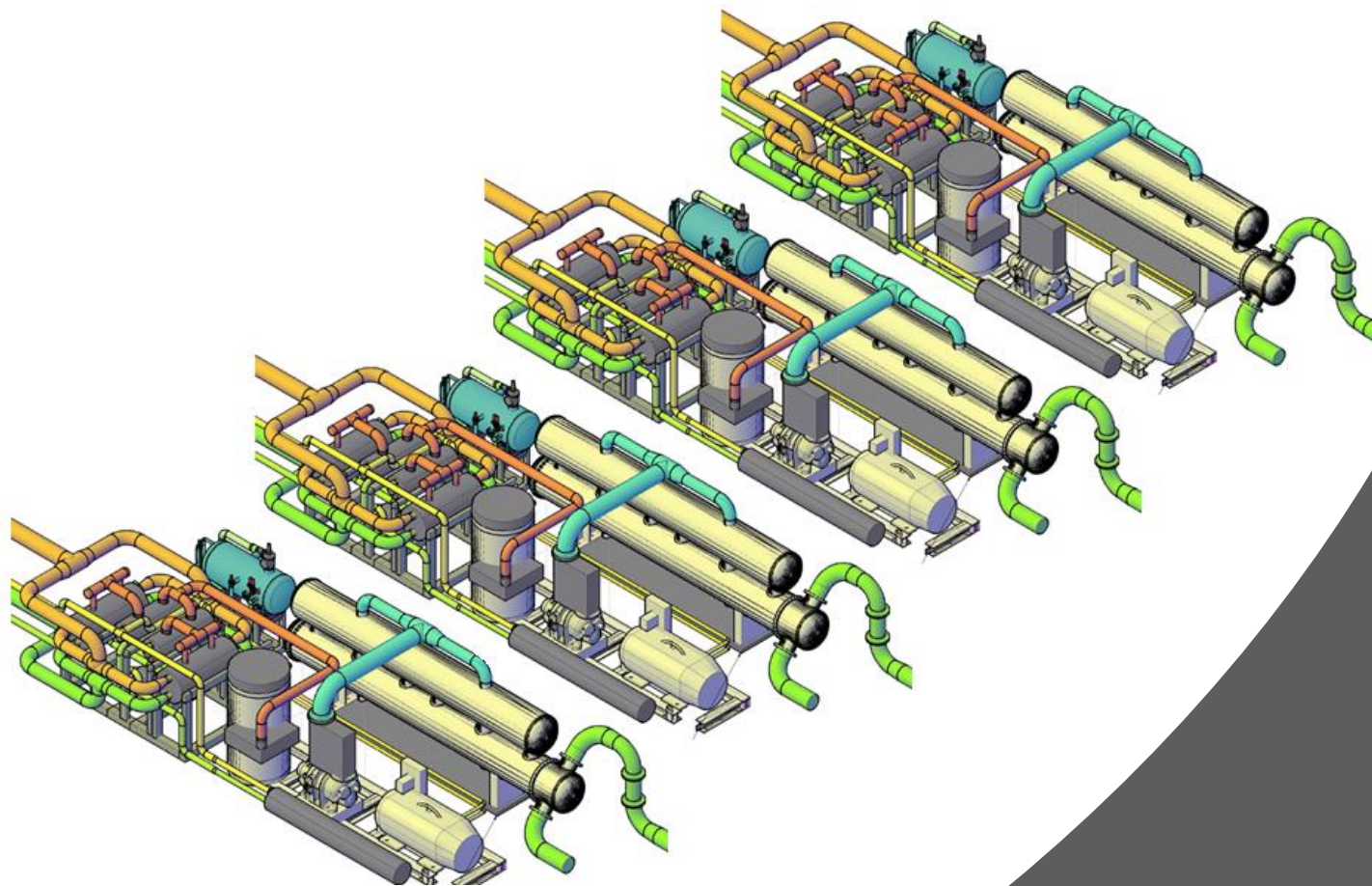
Temperatura dostarczana: 90°C

OCHSNER
HEAT PUMPS

Państwo Francja
Miasto Uniwersytet BURGUNDII
Dolne źródło Chłodzenie centrum danych
Górne źródło ogrzewanie 90.C
Moc grzewcza 420 kW
Moc chłodzenia 255 kW
COP 4,2
Czynnik R134a / ÖKO1

Dolne źródło: woda z oczyszczalni ścieków

40MW GEA Ammonia Heat Pump

4 pompy ciepła

Oszczędność

50,000 ton of CO₂

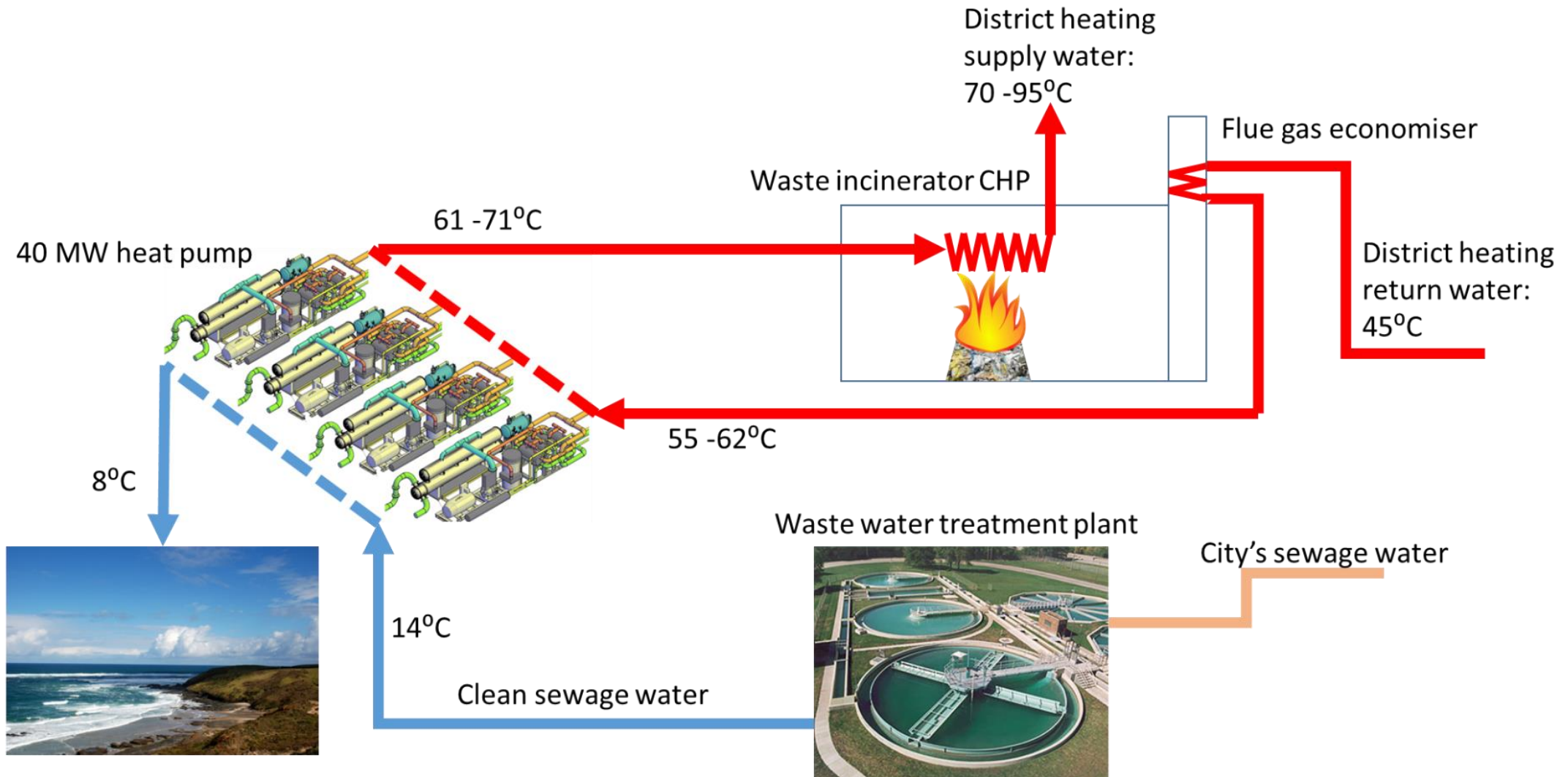
Heating COP > 3.50

- Górne źródło:
district heating water
57 °C ... 66 °C

Dolne źródło:
oczyszczone ścieki/woda
14 °C ... 8 °C

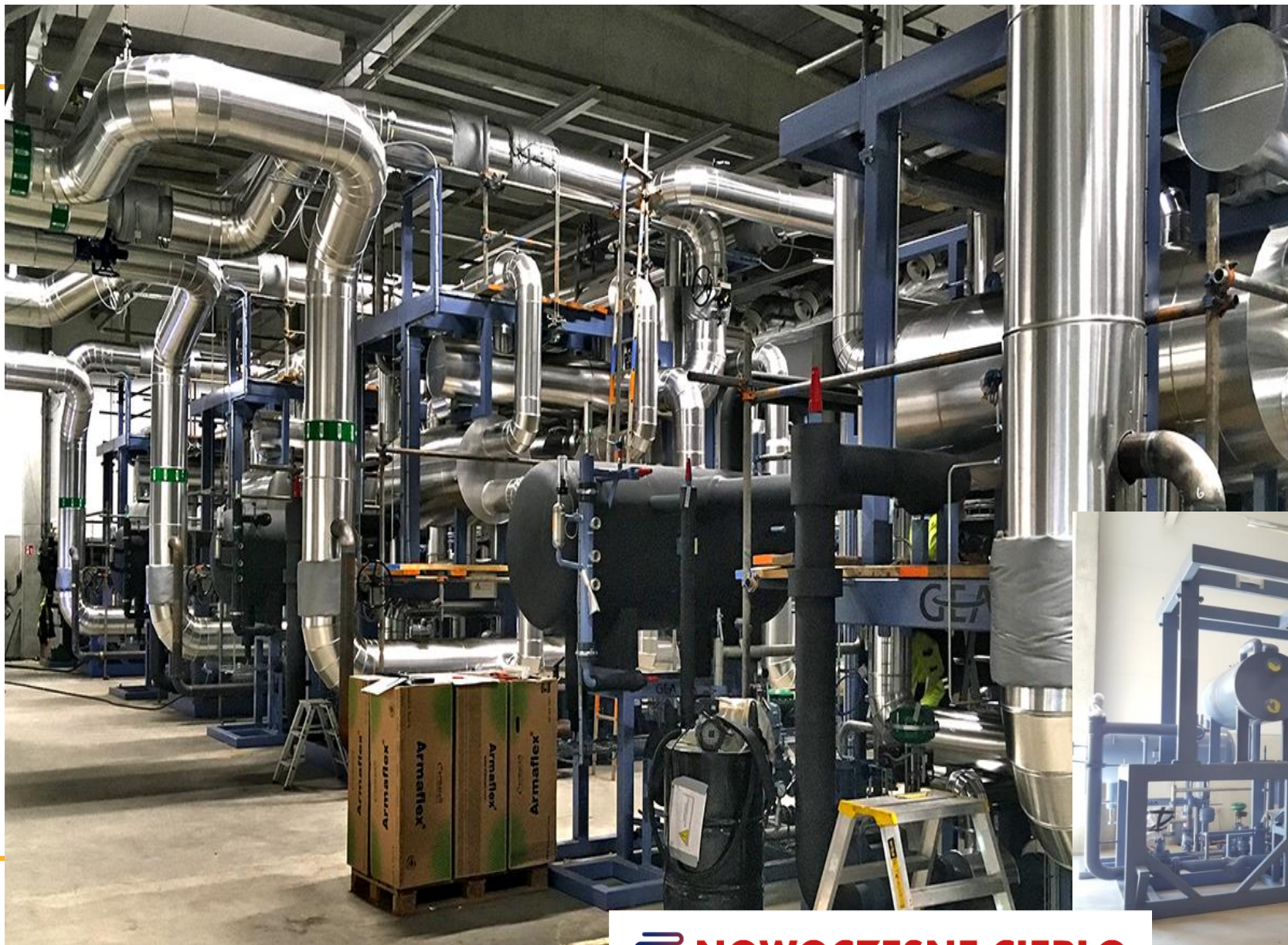
100% obciążenia od października do kwiet

Heat Source: Sewage Water Malmo, Sweden

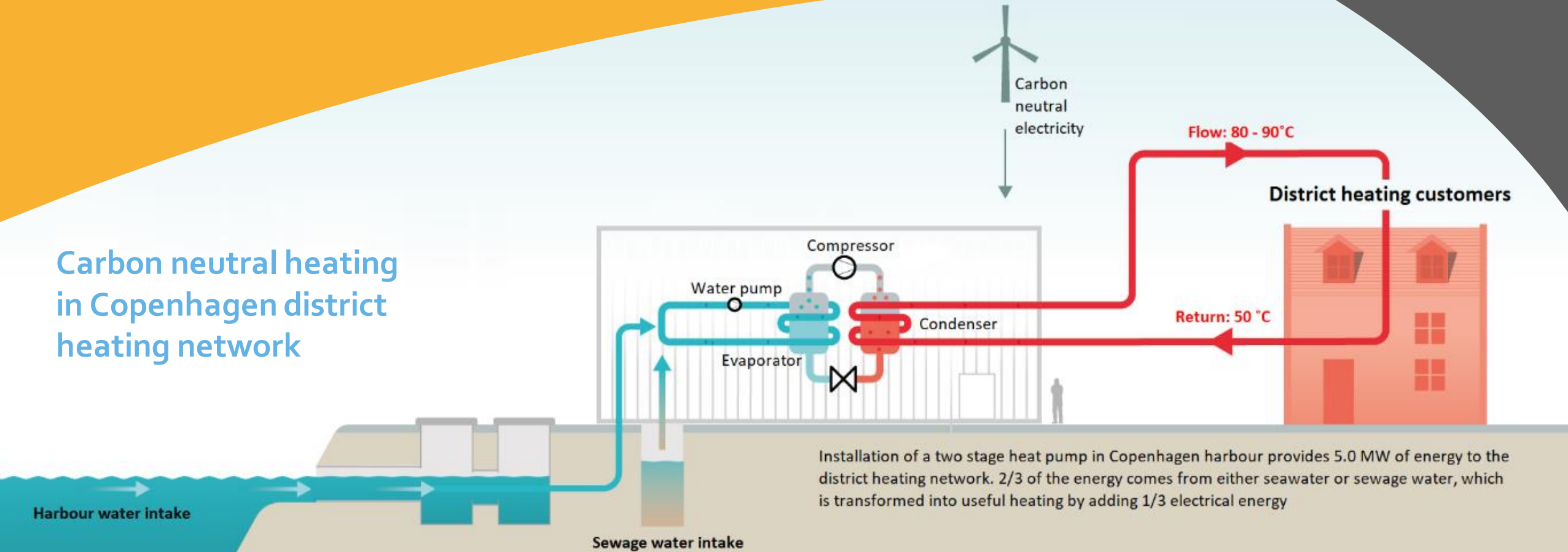

LowTEMP2.0

Carbon neutral heating in Copenhagen district heating network

SEAWATER
@ 5°C
chilled to 1°C

HEATING WATER
44°C – 80°C

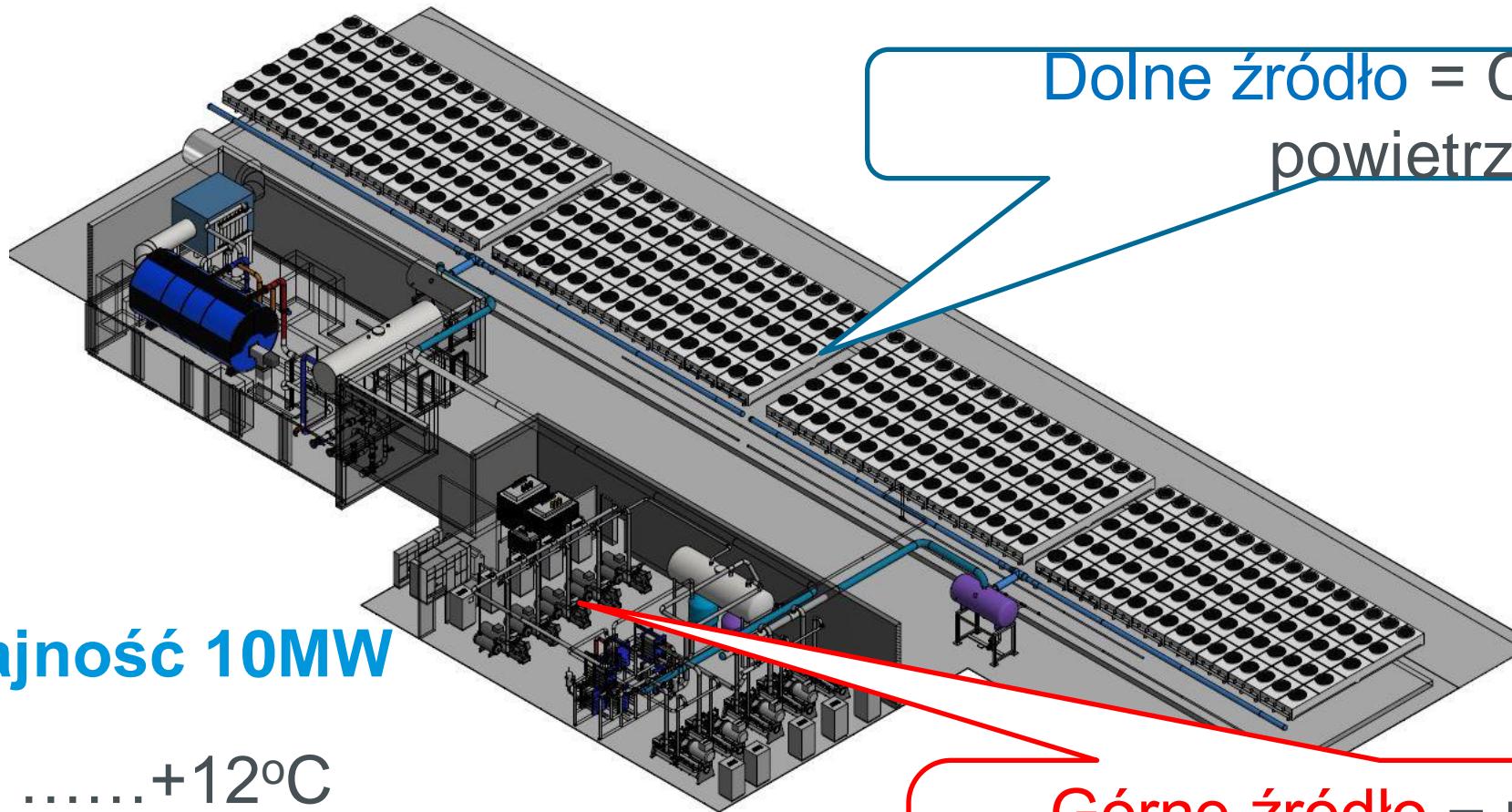
COP
3.20

SEAWATER
@ 5°C
chilled to 1°C

HEATING WATER
44°C – 90°C

COP
2.95

Powietrzna amoniakalna pompa ciepła

Dolne źródło = Chłodnice
powietrza

Wydajność 10MW

-10 .....+12°C

COP = 2,5 4,5

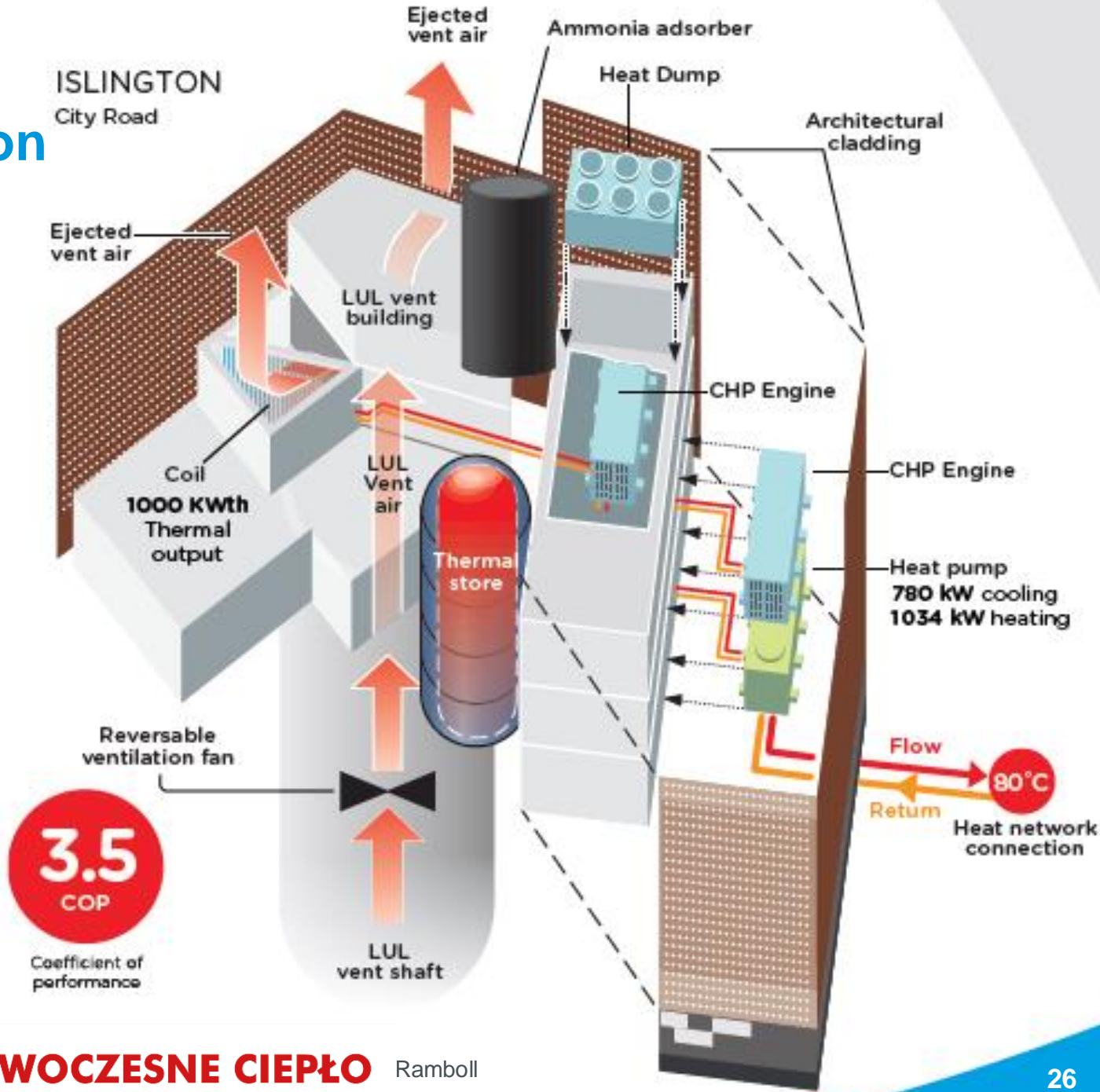
Górne źródło = maszynownia
amoniakalna ze skraplaczem
wodnym

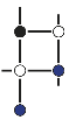
Źródło ciepła: powietrze

London Underground Ventilation

Bunhill 2 Energy Centre

GEA Air source heat pump

MAIN CONTRACTOR **Colloide**

CASE 1 – Heat Source

London Underground Ventilation

GEA Heat Pumps

 NOWOCZESNE CIEPŁO

HEAT SOURCE
UNDERGROUND
VENTILATION AIR
18°C – 30°C

HEAT SINK
DISTRICT HEATING WATER
55°C – 75°C

HEATING
COP >3.50

Dziękuję za uwagę

(optional)
Partner
Logo

EUROPEAN
REGIONAL
DEVELOPMENT
FUND